

Stand van zaken: inclusief onderwijs in Vlaanderen

versie 01/07/2015

Overeenkomstig het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) pleit GRIP voor inclusief onderwijs. Art.24 van het VRPH stelt immers duidelijk dat staten die het verdrag ondertekenen, een inclusief onderwijssysteem moeten uitbouwen en het recht op inclusief onderwijs moeten garanderen.

We stellen een hele reeks tekortkomingen vast waardoor er in Vlaanderen nog geen sprake is van het recht op inclusief onderwijs. In deze nota zetten we deze op en rij, met verwijzing naar het M-decreet ('decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften').

Op het einde van de nota staan we ook stil bij de conclusies van het VN-Comité na de bespreking van het Belgische rapport over de implementatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap en de klacht bij de Europese Sociale Raad die door GRIP wordt ondersteund.

1. Het ontbreekt aan een 'sense of urgency'.

De tekorten op het vlak van inclusief onderwijs worden al meer dan 15 jaar gesignaleerd door organisaties van personen met een handicap.

Reeds in 1998 bracht de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) een advies uit om een omslag waar te maken naar inclusief onderwijs, waarbij men voor ogen had: 'Onderwijs dat vertrekt vanuit de gedachte dat zoveel mogelijk, in beginsel alle, kinderen en jongeren, kwaliteitsvol onderwijs kunnen volgen in een gewone school. Inclusief onderwijs moet ook vorm krijgen in een zinvol curriculum voor elke leerling, een flexibele school- en klasorganisatie en het verstrekken van ondersteuning waar nodig'.

Effectieve maatregelen om inclusief onderwijs waar te maken, blijven echter uit wegens een tekort aan politieke daadkracht. Drie opeenvolgende ministers van onderwijs hebben hun tanden al vastgebeten in dit dossier. Het tekort aan een 'sense of urgency' kwam duidelijk naar voor toen de Vlaamse regering op 15 juli 2011 besliste om het leezorgkader, dat wel een belangrijke stap in de richting van het VN-

Verdrag mogelijk zou maken, niet verder uit te bouwen. Wanneer uiteindelijk 3 jaar later dan toch een M-decreet wordt goedgekeurd, heeft men het over een 'doorbraak' ?. Het blijft heel twijfelachtig wat het effect van het M-decreet zal zijn. Voor GRIP is het M-decreet hoe dan ook too little too late.

GRIP vraagt al jarenlang dat de Vlaamse regering en de overheid zich veel duidelijker uitspreken over de waarde van inclusief onderwijs en inclusief onderwijs erkennen als een recht voor alle kinderen en jongeren. Dit houdt in dat de implementatie van inclusief onderwijs wordt vastgelegd in een degelijk beleidskader, met een duidelijk tijdsplan en met de nodige financiële middelen (onder meer voor ondersteuning). Dit laatste kan inhouden dat de beschikbare middelen worden geheeroriënteerd, eerder dan dat nieuwe middelen moeten gezocht worden (wat altijd moeilijk ligt in tijden van economische crisis).

2. Buitengewoon onderwijs blijft de regel, inclusie de uitzondering.

Vlaanderen behaalt in Europa het hoogste cijfer van gesegregeerd onderwijs in Europa (verschillende onderzoeken geven dit aan, onder meer het 'World Report on Disability' (WHO, 2011). Dit houdt natuurlijk verband met het sterk uitgebouwd netwerk van buitengewoon onderwijs.

Is het buitengewoon onderwijs dan niet ok? Hoewel het 'speciaal onderwijs' niet met zoveel woorden door het VRPH verboden wordt, kan toch worden gesteld dat het langdurig blijven voortbestaan van een apart systeem van speciaal onderwijs, naast het gewoon onderwijs, niet verenigbaar is met het VN-Verdrag. (zie Machteld Verbruggen, 2014, p.2).

Feit is dat het aantal leerlingen dat doorverwezen wordt naar het buitengewoon onderwijs jarenlang bleef toenemen. Het aantal kinderen in het buitengewoon basisonderwijs is sinds 1989 verdubbeld. Voor het eerst zien we nu een daling. Schooljaar 2014-2015 zijn er 26.757 kinderen ingeschreven in het buitengewoon basisonderwijs. Schooljaar 2013-2014 waren er dat 28.307 en ook daarvoor waren er dat telkens meer dan 28.000. In het buitengewoon secundair onderwijs blijven we wel een stijging vaststellen.

Daar tegenover staat dat ouders die kiezen voor inclusief onderwijs, heel wat tegenkanting ervaren. Vaak moeten ze hun oorspronkelijke keuze herzien en dus toch hun zoon of dochter met een handicap inschrijven in het buitengewoon onderwijs.

3. Tekort aan ondersteuning (GON, ION, ...).

Wanneer ouders kiezen voor inclusief onderwijs voor hun zoon of dochter met een handicap, stoten ze vaak op een tekort aan ondersteuning. Die ondersteuning wordt thans geregeld via GON of ION-begeleiding. Voor heel wat leerlingen is het uren-pakket van die ambulante begeleiding uit het buitengewoon onderwijs ontoereikend. Voor kleuters met een verstandelijke beperking (type 2) is die ondersteuning zelfs onbestaand, idem voor leerlingen met een lichte verstandelijke beperking. Sommige ouders schakelen een PAB-assistent in voor de ondersteuning binnen inclusief onderwijs, maar de wachtlijst voor PAB is dramatisch lang (met als kanttekening dat inclusief onderwijs geen doorslag geeft bij het bepalen van prioriteiten bij het VAPH, integendeel).

Er was voorzien om maatregelen te nemen in verband met GON en ION. In dit verband wijzen we op de beslissing genomen door de Vlaamse regering op 15 juli 2011, met name: 'na kennisname van de resultaten van lopend wetenschappelijk onderzoek (zomer 2012) over het GON en de projecten inclusief onderwijs (ION) gepaste beleidsmaatregelen uitwerken'. De vooropgestelde timing wordt evenwel steeds vooruitgeschoven. Nu voorziet men in het najaar van 2015 een nieuwe besprekingsronde daarover.

Het M-decreet voorziet wel in een waarborgregeling, wat inhoudt dat men de komende jaren zal opvolgen hoe leerlingenaantallen verschuiven van buitengewoon naar gewoon onderwijs en de middelen in die zin ook zal laten volgen. Voor het schooljaar 2015-2016 is bovendien een pre-waarborgregeling opgestart waardoor 180 leerkrachten uit het buitengewoon onderwijs zullen worden ingezet om scholen en leerkrachten in het gewoon onderwijs te ondersteunen.

Zonder bijkomende maatregelen voor ondersteuning, blijft inclusie van leerlingen met een handicap in sterke mate een aangelegenheid van sociaaleconomisch sterke gezinnen. Deze gezinnen kunnen een oplossing uitwerken voor de ontbrekende ondersteuning, bv. door vrijwilligers erbij te betrekken of ondersteuning met eigen middelen te financieren.

4. Medisch model domineert de organisatie van het onderwijs.

In het algemeen kunnen we gerust stellen dat er binnen onderwijs nog nood is aan een mindshift van het zorgdenken naar een sociaal-mensenrechtenkader. Het is deze mindshift die het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap voorschrijft. Vanuit een medische kijk op handicap wijst men op de nood aan een 'speciaal en afzonderlijk' aanbod en is er een gebrek aan geloof in de zinvolheid en

haalbaarheid van leren in grote diversiteit binnen het gewoon onderwijs. Specifiek ook een tekort aan geloof in het werken met een individueel aangepast curriculum. De inclusie die het VN-Verdrag voor ogen heeft gaat juist over 'meedoen' zonder steeds 'mee te kunnen'.

Bij de ondersteuning voor leerlingen met een handicap wordt nog altijd aanbodgestuurd gewerkt in plaats van vraaggestuurd. Dit gebeurt op basis van een medisch model, waarbij medische diagnoses doorslaggevend zijn. Er wordt te weinig een analyse gemaakt van de specifieke ondersteuningsnood van een leerling. Ondersteuning (bv. GON-begeleiding) wordt aangeboden op basis van het aanbod naar een groep kinderen en jongeren gedefinieerd op basis van een gemeenschappelijke stoornis en/of criterium. Bijvoorbeeld 2u per week een leerling met *gehoorstoornis*. Dit medisch model draagt er in sterke mate toe bij dat diagnosestelling heel snel neerkomt op doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Is het nodig te herhalen dat het VRPH voorschrijft om het medisch model te verlaten en te vervangen door het sociaal model ?

Het is ook opvallend dat men blijft spreken van een 'verslag voor buitengewoon onderwijs' wanneer met redelijke aanpassingen het gemeenschappelijk curriculum niet verder kan aangehouden worden (of wanneer men dit voorziet). Dit taalgebruik is een bevestiging van de stelling dat in Vlaanderen, zelfs met het M-decreet, het buitengewoon onderwijs als eerste oplossing naar voor wordt geschoven voor leerlingen die nood hebben aan een individueel aangepast curriculum. Het zou vanuit een sociaal model aangewezen zijn dit te benoemen als een 'verslag dat recht geeft op een individueel aangepast curriculum', los van de context, gewoon of buitengewoon onderwijs.

5. Geen rechtszekerheid bij inschrijving.

Heel wat vragen van ouders om inschrijving van een leerling met een handicap worden niet ernstig genomen en niet correct behandeld. Daarbij wordt de regelgeving (vroeger het GOK-decreet, vanaf januari 2015 het M-decreet) soms niet gevolgd. De VRT-reportage van Koppen (4 december 2014) legde dit vast door undercover een kleuter met Downsyndroom proberen in te schrijven. Bij 6 van de 8 pogingen resulteerde dit heel vlug in een weigering. GRIP maakte eerder reeds melding van deze 'weigeringen onder tafel' (op basis van onderzoek van Marlies Dupont, 2010).

Scholen die weigeren kunnen meestal op begrip rekenen binnen het onderwijsveld. Men meent dat scholen en CLB's best zelf kunnen inschatten wat haalbaar is en waar een leerling best les volgt (gewoon of buitengewoon onderwijs). Het is evenwel belangrijk om onterechte

weigeringen door scholen te veroordelen. Juridisch gezien is dit immers discriminatie.

Het recht op inschrijving moet sterker verzekerd worden dan de mogelijkheid om te weigeren. Nu is dit omgekeerd. Daarom is een stevige en ondubbelzinnig regelgeving rond het inschrijvingsrecht nodig. Het nieuwe M-decreet maakt het bieden van redelijke aanpassingen in het gewoon onderwijs tot een verplichting. Zo wordt een einde gemaakt aan de heel subjectieve 'draagkrachtafweging' uit het GOK-decreet. Het is nodig om bij de implementatie van het M-decreet toe te zien dat dit inschrijvingsrecht toegepast wordt voor alle leerlingen, ook voor leerlingen die inclusief onderwijs volgen met een individueel aangepast curriculum. Men kan dit niet uitstellen onder de noemer van progressieve realisatie van het VN-Verdrag, aangezien redelijke aanpassingen een onmiddellijke werking hebben.

Het gevaar is dat het M-decreet de interpretatie toelaat dat het afwijken van het algemeen curriculum per definitie een disproportionele maatregel is. Met andere woorden: dat het van de welwillendheid van de school afhangt of een leerling met nood aan een aangepast curriculum zal worden toegelaten. In die zin sprak Pascal Smet van 'een gunst'.

Zo lezen we nu nog op de website van VVKSO: 'Een school kan deze leerlingen op basis van een individueel traject op vrijwillige basis inschrijven in het gewoon onderwijs'. (<http://ond.vvkso-ict.com/vvksosites/UPLOAD/2014/M-VVKSO-2014-007.pdf>, gelezen op 01.06.2015).

Deze voorstelling van zaken is niet conform het VN-Verdrag. We verwijzen hierbij ook naar het advies van het Interfederaal Gelijkekansencentrum (oktober 2013):

'Het (ontwerp)decreet maakt het kunnen volgen van een individueel aangepast curriculum afhankelijk van de welwillendheid van de school. Het koppelen van de mogelijkheid om dispenserende maatregelen te nemen als redelijke aanpassing aan de voorwaarde dat de doelen voor de studiebekrachtiging in functie van de finaliteit voor het onderwijsniveau ofwel de doelen voor het doorstromen naar vervolgonderwijs nog in voldoende mate bereikt kunnen worden, gaat in tegen het principe van inclusief onderwijs en is volgens het Centrum in strijd met het VN-Verdrag.'

De hamvraag is: op wat dient men de motivatie van de ontbinding van de inschrijving te baseren? We zien 2 mogelijke antwoorden:

- a. Het volstaat aan te geven dat de leerling een individueel curriculum volgt > vrijwilligheid voor de school > **inschrijving inclusief onderwijs is een gunst**
- b. De school dient de disproportionaliteit van de redelijke aanpassingen om het individueel curriculum te volgen aan te tonen > school kan enkel weigeren binnen kader van discriminatiewetgeving > **inschrijving inclusief onderwijs is een recht**

De omzendbrief over het inschrijvingsrecht (aangepast op 20/02) brengt definitief duidelijkheid:

- *'Indien de school oordeelt dat de aanpassingen om de leerling te blijven meenemen in een gemeenschappelijk curriculum onredelijk zijn, dan moet de school **een afweging van redelijke aanpassingen maken in kader van een individueel aangepast curriculum.**'*
- *'Indien de school na het overleg de **aanpassingen onredelijk** (disproportioneel) acht, motiveert het schoolbestuur waarom de aanpassingen die nodig zijn, als onredelijk worden beoordeeld en de ouders ontvangen een **mededeling van niet-gerealiseerde inschrijving**.'*

We begrijpen dit als een duidelijke bepaling van een inschrijvingsrecht dat ook van toepassing is voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum. Een school kan enkel weigeren wanneer ze de disproportionaliteit van de redelijke aanpassingen kan aantonen. Het valt evenwel nog af te wachten hoe consequent dit zal doorgevoerd worden. We zien daarbij een aantal aandachtspunten:

- Belangrijk is de bepaling dat indien een school weigert een leerling met een beperking definitief in te schrijven – en het is belangrijk om dit als een weigering te blijven beschouwen – de school aan de ouders een document '**mededeling van niet-gerealiseerde inschrijving**' moet bezorgen. In dit document moet de weigering uitvoerig worden gemotiveerd. Belangrijk hierbij is dat het aan de school zelf is om de disproportionaliteit van de gevraagde aanpassingen aan te tonen. Men kan verwijzen naar het verslag van het CLB, maar de verantwoordelijkheid ligt bij de school zelf.
- 'Onder ontbindende voorwaarden' houdt enkel in dat de school de tijd kan nemen om een onderzoek in te stellen in verband met de redelijke aanpassingen. Het gevaar is reëel dat de term 'inschrijving onder ontbindende voorwaarden' zal geïnterpreteerd worden **alsof de school een aantal voorwaarden kan opleggen** bvb. op het vlak van ondersteuning, waar de ouders dan moeten aan voldoen.

- Er stelt zich wel een probleem qua termijn. **Het decreet bepaalt geen termijn waarbinnen de afweging van redelijkheid van aanpassingen moet gebeuren.** Omwille van de rechtszekerheid is het aangewezen dat er toch een termijn wordt vastgelegd om te voorkomen dat scholen dit laten aanslepen. In geval van een beslissing tot onredelijkheid moeten ouders nog de tijd hebben om andere oplossingen te zoeken.
- Een ander knelpunt in verband met rechtszekerheid is de rol van de **Commissie inzake leerlingenrechten** (CLR). Deze commissie behandelt betwistingen wanneer leerlingen worden geweigerd. Maar de beslissingen van de CLR zijn niet bindend, er is geen mogelijkheid om in beroep te gaan tegen de beslissingen van de CLR. In het voorjaar 2015 is wel vastgelegd dat het aan de CLR toekomt om een oordeel uit te spreken over de redelijkheid of onredelijkheid van de aanpassingen.

6. Niet alle beschikbare middelen worden benut.

Er zijn geen exacte data die een vergelijking mogelijk maken tussen de financiële inspanningen voor het buitengewoon onderwijs en voor het inclusief onderwijs.

Eén gegeven is toch significant: een leerling in het gewoon basisonderwijs kost de Vlaamse overheid gemiddeld 5.030 euro per jaar, terwijl dit voor het buitengewoon basisonderwijs 15.891 euro per jaar is. In het gewoon secundair kost een leerling de overheid gemiddeld 8.589 euro per jaar, terwijl dit in het buitengewoon secundair onderwijs gemiddeld 19.460 euro per jaar is. (Vlaams onderwijs in cijfers, schooljaar 2012-2013, 16 en 22). Een leerling in het buitengewoon onderwijs kost de overheid gemiddeld 10.000 euro per jaar meer dan een leerling in het gewoon onderwijs. (En dit zonder dat wetenschappelijk bewezen is dat die leerling in het buitengewoon onderwijs beter leert...).

Wat we ook weten is dat het buitengewoon leerlingenvervoer jaarlijks Vlaanderen ongeveer 65 miljoen euro kost. Wanneer leerlingen de kans krijgen om inclusief onderwijs te volgen in de school in de buurt, valt deze kost grotendeels weg.

De middelen die besteed worden aan het buitengewoon onderwijs vormen een belangrijk element bij de vraag naar progressieve realisatie van het VRPH. Het VRPH legt vast dat economische, sociale en culturele rechten geleidelijk moeten worden gerealiseerd 'met volledige gebruikmaking van de ter beschikking staande hulpbronnen'. Het aangehaalde onevenwicht in investering in het 'niet inclusief' buitengewoon onderwijs t.a.v. de

investering in het inclusief onderwijs, is in strijd met het principe van maximaal gebruikmaken van beschikbare hulpbronnen.

Ook Machteld Verbruggen stelt: 'Vijf jaar na de inwerkingtreding van het CRPD kan Vlaanderen zich echter niet meer beroepen op het ontbreken van voldoende middelen om een adequate ondersteuning van leerlingen met een beperking in het gewone onderwijs te organiseren.'

7. Verdere uitbouw buitengewoon onderwijs.

Volledig in tegenstrijdt met het VN-Verdrag wordt door het M-decreet ook ruimte voorzien voor een verdere uitbouw van het buitengewoon onderwijs:

- Er wordt een nieuw type van buitengewoon onderwijs opgezet voor leerlingen met autisme die geen verstandelijke beperking hebben en ondanks redelijke aanpassingen niet in het gewoon onderwijs terecht komen.
- De mogelijkheid om buitengewoon onderwijs opleidingsvorm 4 op te richten, wordt nog uitgebreid. Juist deze vorm van buitengewoon onderwijs, voor leerlingen met normale begaafdheid, zou niet nodig zijn mocht er voldoende ondersteuning zijn in het gewoon onderwijs.

Hoe moet dit begrepen worden in het licht van 'gebruik maken van alle beschikbare middelen' ?

8. Er zijn ook leerlingen die het recht op onderwijs worden ontzegt: 'de niet-schoolgaanden'.

In Vlaanderen bestaat een systeem van 'vrijstelling van de leerplicht'. Daardoor kunnen niet alle kinderen en jongeren met een handicap deelnemen aan het onderwijs. Dit gaat over meer dan 500 kinderen die worden opgevangen in dagcentra en internaten voor niet-schoolgaanden. Dit laat toe aan scholen, ook scholen voor buitengewoon onderwijs, om voorwaarden te stellen aan leerlingen voor deelname aan het onderwijs, bv. minimale ontwikkelingsleeftijd en bepaald niveau van zelfredzaamheid.

Een wetenschappelijke commissie, onder voorzitterschap van Prof. Dr. Bea Maes (KU Leuven), kreeg de opdracht een referentiekader uit te werken voor de beoordeling van de aanvragen tot vrijstelling van leerplicht.

9. M-decreet schiet tekort.

Het M-decreet ('decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften') werd op 12 maart 2014 goedgekeurd door het Vlaams Parlement en kwam naar buiten als een 'belangrijke stap' voor de implementatie van het inclusief onderwijs.

GRIP meent dat het M-decreet misschien een stap voorwaarts kan betekenen, maar ontoereikend is. Ontoereikend om een echte ommezwaai naar inclusief onderwijs mogelijk te maken. Maar ook ontoereikend om tegemoet te komen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de ratificatie van het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap.

Een goede maatregel is de vervanging van de vage 'draagkrachtafweging' van het GOK-decreet door een aftoetsing van de 'redelijke aanpassingen'. Het basisaanbod van het buitengewoon onderwijs, dat type 1 en type 8 samenvoegt, evolueert ook in de richting van een tijdelijke time-out. Maar er is nood aan een steviger inschrijvingsrecht voor leerlingen die het gemeenschappelijk curriculum niet volgen. En ook door niets te wijzigen aan de middelen voor ondersteuning, valt het M-decreet te licht uit.

In het M-decreet wordt niets ondernomen om het tekort aan ondersteuning in de gewone school te verhelpen.

Ondersteuningsmiddelen worden in Vlaanderen nog steeds afhankelijk gesteld van de plaats waar het kind onderwijs volgt. M.a.w. voor eenzelfde kind zijn er wel middelen beschikbaar als het kind in het buitengewoon onderwijs zit, maar niet als het kind naar de gewone school gaat. Bij een afweging van redelijke aanpassingen in de context van het gewoon onderwijs dreigt het tekort aan ondersteuning vaak door te wegen in de richting van een weigering.

In het M-decreet is een 'waarborgregeling' opgenomen. Die voorziet dat er mensen, lestijden en expertise verschuiven als door het M-decreet het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs daalt. Het is evenwel heel twijfelachtig of dit vóór het schooljaar 2018-2019 voor de nodige verschuiving van middelen voor ondersteuning kan zorgen. Bovendien is niet duidelijk of die waarborgregeling zal leiden tot de vereiste uitbreiding van de persoonsgebonden ondersteuning of enkel zal ingezet worden om de basiszorg van de gewone scholen te versterken.

Ook juridisch experts wijzen op de tekortkomingen van het M-decreet:

- Gauthier de Beco: 'Het M-decreet voorziet niet in de ondersteuningsmaatregelen voor de progressieve realisatie van het recht op inclusief onderwijs'

- Machteld Verbruggen: 'Samengevat is het M-decreet een zeer kleine stap voorwaarts, en op sommige punten een serieuze stap achteruit' en 'door deze ondersteuning (nog) niet te versterken, maar wel te investeren in uitbouw van het buitengewoon onderwijs, komt de overheid haar verdragsverplichtingen geenszins na'.

10. Nieuwe regering bespaart meteen op de uitvoering van het M-decreet.

Bij wijze van besparing, werd door de nieuwe minister van Onderwijs, Hilde Crevits in het najaar 2014 beslist om de middelen voor competentieontwikkeling en voor het tweedelijns inclusienetwerk terug te schroeven. Deze maatregelen zijn bedoeld om leerkrachten te ondersteunen bij het aanbieden van 'redelijke aanpassingen'. Nu wordt er evenwel al 20 % bespaart op de werkingsmiddelen voor competentieontwikkeling. En het tweedelijns inclusienetwerk dreigt te verdwijnen nog voor het echt van start kon gaan.

GRIP is bezorgd dat het wegvallen van een netoverschrijdend tweedelijns-inclusienetwerk zal neerkomen op een verzwakking van de ondersteuning van inclusie, specifiek bij deze leerlingen waar, omwille van de nood aan een individueel aangepast curriculum, er heel wat vragen zullen komen van scholen en andere onderwijspartners. (De enquête van Koppen bij leerkrachten bracht naar boven dat zij achter inclusief onderwijs kunnen staan, maar nog met heel wat praktische vragen zitten.) Wanneer onvoldoende aandacht besteed wordt aan deze vragen, dreigt het gevaar dat deze vragen zich ontwikkelen tot weerstanden... wat dan weer resulteert in weigeringen.

CONCLUDING OBSERVATIONS VAN HET VN-COMITE

Het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap is bindend en daarom wordt het ook opgevolgd door een internationaal VN-Comité. Zoals voorzien diende België midden 2011 een eerste verslag in over de uitvoering van het VRPH. Op donderdag 18 en vrijdag 19 september 2014 werden vertegenwoordigers van België in Genève door het VN-Comité bevestigd. Het VN-Comité kwam dan op 3 oktober naar buiten met zijn bevindingen of 'concluding observations'. Dit is een essentiële stap in het opvolgingsproces van de invoering van het in 2009 door België geratificeerde VRPH.

Het verslag van het VN-Comité leest als een onvoldoende want er is een lange lijst van ernstige bezorgdheden. Bijzonder zwaar tilt het VN-Comité aan de segregatie binnen onderwijs, wonen en werken. Het VRPH schuift inclusie naar voor als principe op alle domeinen van het leven. Het VN-Comité stelt vast dat personen met een handicap in België nog veel te vaak worden doorverwezen naar aparte circuits zoals collectieve woonvoorzieningen, buitengewoon onderwijs en beschutte werkplaatsen.

Specifiek over art. 24 lezen we in het verslag van het VN-Comité:

'Het Comité is bezorgd over het feit dat vele leerlingen met een handicap naar het buitengewoon onderwijs worden doorverwezen en verplicht zijn om daar onderwijs te volgen wegens het gebrek aan redelijke aanpassingen in het gewone onderwijssysteem. Omdat geen inclusief onderwijs wordt gewaarborgd, blijft het buitengewoon onderwijs al te vaak de enige optie voor kinderen met een handicap. Het Comité is ook bezorgd over de gebrekkige toegankelijkheid van scholen.

Het Comité vraagt de Verdragspartij om een coherente strategie in te voeren inzake inclusief onderwijs voor kinderen met een handicap in het gewone onderwijs, waarbij gezorgd dient te worden voor voldoende financiële, materiële en menselijke middelen. Het Comité beveelt aan om erop toe te zien dat kinderen met een handicap in het onderwijs de nodige ondersteuning krijgen en onder andere te zorgen voor: toegankelijke schoolomgevingen, redelijke aanpassingen, individueel aangepaste leerplannen, assistentie- en ondersteuningstechnologieën in de klassen, toegankelijk en aangepast educatief materiaal en educatieve programma's en voor alle onderwijzers, met inbegrip van onderwijzers met een handicap, een kwaliteitsvolle opleiding in het gebruik van braille en gebarentaal, en dat teneinde de opleiding te verbeteren van alle categorieën kinderen met een handicap (blinden, doof-blinden, doven en slechthorenden, zowel meisjes als jongens). Het Comité beveelt ook aan om van inclusief onderwijs een basisvak te maken in de lerarenopleiding en om er aandacht aan te besteden bij opleidingen op de werkplek.'

KLACHT BIJ DE EUROPESE SOCIALE RAAD

GRIP ijvert al jaren voor het recht op inclusief onderwijs in Vlaanderen. De onvrede is groot omdat, ondanks jaren van debat en ondanks de ratificatie van het VN-Verdrag in 2009, in Vlaanderen geen echt werk wordt gemaakt van inclusief onderwijs. Vanuit dit ongenoegen is GRIP gaan samenwerken met MDAC (Mental Disability Advocacy Center), een internationale organisatie met hoofdzetel in Budapest.

MDAC, die op de lijst staat van internationale organisaties die daartoe gemachtigd zijn, werkte een 'collectieve klacht' onder het Europees Sociaal Charter uit en stuurde die eind april 2014 naar het Europees Comité voor Sociale Rechten (European Committee of Social Rights), een orgaan opgericht door de Europese Raad in Straatsburg.

De kern van de klacht is de schending van Artikel 15§1 van het Europees Sociaal Charter in verband met kinderen met verstandelijke en andere beperkingen die de toegang tot gewoon (mainstream) onderwijs worden ontzegd en de nodige ondersteuning om deze inclusie te verzekeren. Verder worden ook schendingen aangebracht van het Artikel 17§2 en Artikel E.

Bronnen:

VLAAMSE ONDERWIJSRAAD, *Advies over inclusief onderwijs*, Brussel, 7 juli 1998, 11 (raadpleegbaar via <http://www.vlor.be/sites/www.vlor.be/files/advies/AR07071998.pdf>).

Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, "Het ontwerp van decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften", Brussel, oktober 2013 (raadpleegbaar via www.diversiteit.be).

Kinderrechtencommissariaat, "Advies ontwerp van decreet over maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften", Brussel, 7 januari 2014, 1.

M. Verbruggen, "Too little too late: (g)een recht op inclusief onderwijs in Vlaanderen", *TvMR*, 2014, nr.2, 8.

G. de Beco, "Het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet). Een eerste stap in de juiste richting?", *TORB* 2014-2015, afl. 1-2, 4.